

A VIRTUÁLIS LÉT KALANDORAI: A „Z” GENERÁCIÓ

DR. SUPLICZ SÁNDOR

ÓBUDAI EGYETEM TREFORT ÁGOSTON MÉRNÖKPEDAGÓGIAI KÖZPONT

suplicz.sandor@tmpk.uni-obuda.hu

ABSZTRAKT

Az újabb generációk szokásainak, nyelvhasználatának mássága nemzedékről nemzedékre értetlenséget, frusztrációt okoz az idősebb korosztályoknak. Figyelmük, információszerzésük, tanulási sajátosságai az oktatási intézmények számára jelentenek kihívást. „Z” generációnak nevezték el azt a korosztályt, amelyik ma a középiskolák és az egyetemek falai között ül, vagy nemrég munkát vállalt valahol.

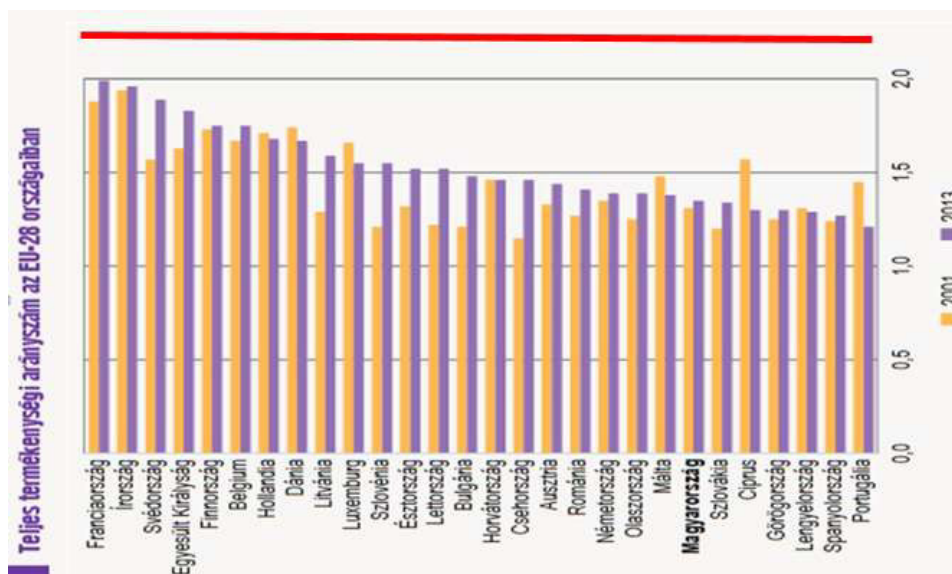
Az 1995 és 2005 között születettek 4-5 éves kortól i-ped használaton szocializálódtak az őket körülvevő élettér meghatározó eleme a virtuális tér. Korábbi generációk úgy gondolták, hogy egy komoly embernek tartós munkahelye van. Voltak hagyományok és a családi szocializáció határozta meg az értékrendet. A „Z” generációra ezek a megállapítások már nem érvényesek.

MINDEN GENERÁCIÓ TÁRSADALMI TERMÉK

A „Z” generáció nem azért hordozza a rá jellemző sajátosságokat, mert így döntött. Az általunk létrehozott társadalomhoz és az informatika új lehetőségeihez alkalmazkodva váltak ilyenné, mint ahogy minden előző generáció is.

A „Z” generáció világában semmi sem biztos és minden lehetséges. Nincsenek határok, sem a vágyak, sem az országhatárok tekintetében. A legtanultabb nemzedék, de céltalan bolyongás és útkeresés jellemzi őket. A globalizáció, a multinacionális cégek érdekei és a liberális demokrácia termékei. Az értékvesztés és az értékkeresés egyaránt jellemi a „Z” generációt.

A multinacionális cégek számára az ideális munkavállaló a mobilis, gyermektelen szingli. Akit el lehet küldeni a világ másik végére dolgozni. Aki ezt a filozófiát sérti, az ellenfél. Ennek mintapéldája a Kovács Ákos ügy. Aki másképp gondolkodik, preferálja a nők anyai funkcióját, az ellenséges filozófiát hirdet, nem érdemel támogatást. Van, aki ezt a PC-nek nevezi és van, aki liberális szellemi diktatúrának éli meg. Létrejött az egyszemélyes csoport, elszaporodtak a szingli-létben élők. A szép karrier és fizetést elért nők úgy harminc éves koruk körül kezdik megélni, hogy döntés elé kerültek. Karrier, vagy család? A kettő együtt nem megy. Ennek következményeként létrejött Európában egy olyan ideológia és kultúra, amelyben nem születnek gyermekek, így tehát felszámolja önmagát.

1. ábra Európa népesedési deficitje. A piros vonal jelzi az öfenntartáshoz szükséges szintet. (Forrás: KSH. 2015)

Az életmód védelmének érdekében embervásár folyik, munkaerő kell mindenáron. Kellenek valakik, akik dolgoznak azért, hogy eltartsák azokat, akik nem vállalták a gyermeknevelés gondjait és létrehoztak egy öfenntartásra képtelen társadalmat. Ideológia és szép elvek mentén alakul át Európa valami mássá. Ebben a társadalmi környezetben szocializálódik a „Z” nemzedék. A gazdagabb államok ellenszolgáltatás nélkül kapják meg a képzett kelet európai és közép európai fiatalokat. A más kontinensről származók beillesztése drágább, képzetlenebbek és nehezen szocializálhatók.

A felkínált vélt vagy valós lehetőségek nagy erővel szakítják ki társadalmi környezetéből az egyént. A szabad munkaerőmozgás végtelen horizontokat kínál, de elszakítja a kulturális és személyes kapcsolatokat.

A „Z” GENERÁCIÓ PSZICHÉS JELLEMZŐI

Értékválságban élünk. Az individualizmus és az ezzel gyakran párosuló nárcizmus ára a magány, a kötődésképtelenség, bizonytalanság. A nárcizmus kisgyermekkorban szükséges, de túlkoros gyermekként már rosszízű közösséget hoz létre, amelyek rövid életűek, érdekvezéreltek.

Az önérvényesítés agresszív formái legális törekvéssé váltak. A média és a közösségi oldalak azt sugallják: sikeresnek lenni gyorsan és könnyen, a siker mindent igazol. A fogyasztásvezérelt vágyak korlátlanra nőttek, a közösségi oldalak tele vannak sikertörténetekkel. A legújabb mobil megszerzése mindennél fontosabb, mert a csoportban ez a státusszimbólum. A jó fogyasztó trendi.

Érzelmi éretlenségük feltűnő, miközben számos alkalmi kapcsolatot élnek meg. A közösségi oldalakon töltik szabadidejük jelentős részét. A netfüggőknél olyan agyterületeket aktiválódnak, amelyek a drogfüggés esetén is aktívak. A szelfi és a lájkok világa adja a megerősítést. Az sms segíti a tömör fogalmazást, de egyben szegényessé teszi a verbális kommunikációt. Önmagukról beszélnek az online térben, a másokra történő figyelem és empátia visszafejlődik.

Az egyetem pszichológiai tanácsadásban végzett munkám során számos, a saját élethelyzeteit, csalódásait feldolgozni nem tudó hallgatóval találkoztam. A korosztály egyetemistái között végzett egyik felmérés szerint, több mint 50%-ban választják inkább az online kapcsolattartást/társadalmi életet, mint a kimozdulást. A személyes cselekvés kockázatát nem vállalják.

A szubjektív én és a vágyott én távolsága a neten csökkenthető, kevésbé frusztráló a saját ideámnak történő meg nem felelés. Leírni egyszerűbb az érzelmeket, mint vállalni az esetleges visszautasítást szemtől-szembe. A tulajdonított én az, amilyennek mások látnak. A posztolás alapján kapott visszajelzések adják ezt a valóságképet. Amikor az önmagáról így kialakított pozitív kép a személyes találkozások alatt az off-line társas térben nem igazolódik vissza, akkor erős frusztrációt él meg a személy. Az ellentmondó visszajelzések alapján bizonytalanná válik, hogy ki vagyok én.

Mindenki nagyon pozitívnak írja le önmagát az on-line térben. Utazik, bulizik, nyaral, boldog. Mindenki happy, én meg itthon ülök, növeli bennem a szorongást.

Az aktív és szelektív használata a világhálónak és a közösségi oldalaknak hasznos információk forrása is lehet. Olyan lehetőségeket tudnak feltárni, amelyek néhány generációval korábbi nemzedékek számára elérhetetlen volt. Az idegen nyelvű oldalak a nyelvhasználatot is naprakésszé teszik.

Az on-line játékok komoly kihívást jelentenek. Aktív művelőinek 66,3 százaléka a játékosoknak egyedülálló és csak 23% dolgozik főállásban. A játék élménye vágyott gondolatként visszajár és lefoglalja a játékosok gondolatait. Gyakori a játékok túlhasználata. Eltűnik az időfaktor, nem tudják abbahagyni, de utólag tudják, hogy ez sok és haszontalan. Kísérletekben azt találták, hogy 24 órás eszközmegvonás után az egyetemisták frusztrációt, dühöt és 40%-ban magányosságot élek meg (Demetrovics, 2012). A játék megvonása hasonló tüneteket okoz, mint a többi függőség. Ugyanazok az agyterületek aktivizálódnak.

A játék kilépés a valós világból egy kockázatmentes virtuális valóságba. Van pozitív készségfejlesztő hozadéka is a játékok egy részének. A más identitások kipróbálása lehet egy szerepgyakorlat, de fogság is lehet egy zárt virtuális valóságban. Megjelent a komputerfeleség fogalma. A játékos, akinek van partnere, gyakran keveredik a veszedelembe a játékszenvedélye miatt. A társa nem hiszi el, hogy szükség van rá. Meg kell jegyeznünk, hogy a mértékkel művelt játék a lazítás és kikapcsolódás egyik kellemes formája lehet.

A „Z” GENERÁCIÓ AZ EGYETEMI KÖRNYEZETBEN

Hallgatóinkat ingerdömping veszi körül, amellyel nehéz az oktatóknak versenyezni. Ma az egyetemi hallgatók figyelmének átlagos terjedelme 20 perc! A filmeket is megszakítják 15-20 percenként reklámokkal.

Tudnak valamit, amit viszont az előző korosztályok nem tudtak. A világhálón megtanulták a figyelem egy újszerű módját: a párhuzamos feldolgozást. Nagy mennyiségű információt képesek feldolgozni rövid idő alatt, de ez többnyire a „szörfözés” felületességével történik. A tartós figyelemre és a figyelem fókuszálására kevésbé képesek.

Az egyik választható pedagógiai kurzuson egyik témakör végén az oktató azt a kérdést tette fel, hogy mit szeretnének a hátralévő időben. Ismétljen-e meg valamit, ami nehezebben volt érthető, vagy lépjenek tovább a tananyaggal? Meglepő kérdésben egyezett meg a csoport. Azt kérték, hogy beszéljünk. Az emberi kapcsolat jobban hiányzott a hallgatóknak, mint bármely más lehetőség.

Oldja a tankörnélküliségből adódó magányosságot a páros-, csoport-, és projektmunka, amely kikényszeríti a kommunikációt.

A jól strukturált tananyagot preferálják, igénylik a visszajelzést. Szívesen használják az új technikai lehetőségeket. Vizuálisak, a képi információt jobban, gyorsabban befogadják, de kevésbé elmélyültek. Fejletlen a szóbeli kifejezőkészségük, ami azért jelent súlyos problémát, mert a differenciált gondolkodás alapja a differenciált és gazdag fogalom és szókészlet. Hogy az ifjabbak számára is érthető legyen: alacsony pixel számú fényképezőgéppel csak gyenge minőségű, szemcsés szelfit lehet készíteni.

MIT VÁRNAK A GAZDASÁGI SZERVEZETEK?

2014-es felméréseink szerint a szakmai tudáson és a nyelvtudáson túl a következő erényeket hiányolják a gazdasági szervezetek: érzelmi intelligencia, kommunikáció, konfliktuskezelés, önállóság, csapatmunka.

Ezek az igények nem igazodnak a korosztály sajátosságaihoz, ezért az egyetem számára sem lehet az egyedül járható út az igazodás.

Mit tehet az egyetem a „Z” generáció hatékonyabb szocializációja és oktatása érdekében?

1. Használjuk ki a korosztály erősségeit és keressük meg a kapcsolódási pontokat!
 - Szeretnek másokkal kommunikálni tanulás közben is. Képesek a párhuzamos információfeldolgozásra. (Projektmunka, E-learning)
 - Képesek elektronikus interaktív felületről tanulni. (E-learning)
 - Szeretnek játszani – gamifikáció (Tari, 2014). (E-learning)
2. A társadalom és a gazdaság elvárásai nem követik a korosztály szokásait. (Humán tárgyak az ipari igények kielégítésére.)
3. Értékrendet és kapcsolatokat kell kínálnia az egyetemnek. (Humán tárgyak, tréningek, hallgatói szervezetek, patronáló tanárok, pszichológiai tanácsadás.)

4. Az érzelmi kapcsolati éretlenséget, a kommunikációs készséget, a „soft-skilleket” fejleszteni kell. (Humán tárgyak, tréningek.)

IRODALOM

Csányi Vilmos (2002): Globalizáció és civilizációk. Az egyszemélyes csoportok és a globalizáció. Magyar Tudomány 2002/6

Demetrovics Zsolt (2012): Az online játékok motivációs háttere: bizonytalanság és biztonságkeresés. Generációk az információs társadalomban.

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:XCFVm2BuiUJ:otodikalprogram.huminf.uszeged.hu/sites/default/files/Demetrovics%2520szeged_gaming_120621.pdf+&cd=2&hl=hu&ct=clnk&gl=hu

KSH. Statisztikai tükör 2015/35

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/elvezeteseu13.pdf>

Tari Annamária (2014): A Z generáció a közoktatásban.

<https://www.youtube.com/watch?v=XLolPx4lbOQ>